

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs IV. Vtrum hæc scientia in Christo fuerit maior scientia
Angelorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

Conf.

Solut.

Replia.

Solut.

scendi per hanc scientiam est per simplicem in-
tuitum seu cognitionem: sed huiusmodi modus
operandi natura sua opponitur discursui seu cō-
positioni; ergo ex natura rei nunquam hæc scien-
tia operatur alio modo; sicut fieri non potest, ut
per habitum principiorum cognoscantur princi-
pia per discursum; quia ille habitus intuetur veri-
tatem principiorum simpliciter, prout in se est. Et
confirmatur quia quamvis possit anima Christi vi
aliqua specie per se infusa in adæquate, & postea
paulatim perficere illum actum, non tamen pro-
pterea erit ille discursus, sed solū cognitio vnius
rei post aliam; sicut contingit etiam in Angelo;
ergo, &c. Resp. scientiam hanc, licet ex sui natura
non habeat ut sit discursiva, ex tali tamen subie-
cto, scilicet anima rationali, habere ut valeat esse
discursiva; ut etiam supra diximus de conuersio-
ne ad phantasmata. Sed hanc respons. arguit Suarez.
Nam (inquit) non est simile; quia conuersio ad
phantasmata non dicit aliquid intrinsecum ip-
si scientiæ, quæ est in intellectu, sed tantum dicit
concomitantiam quandam inferioris potentie
ex motione superioris; quæ motio fieri potest per
scientiam superiorem & perfectā; at vero discursus
dicit intrinsecam imperfectionem & limitat-
ionem in actibus, per quos fit discursus; fieri au-
tem non potest, ut scientia, quæ ex natura sua ha-
bet efficere actus perfectos & superioris ordinis,
trahatur ad efficiendos actus ordinis inferioris.
Respon. primo falsum esse conuersionem ad phan-
tasmata non dicere aliquid intrinsecum scientiæ;
nam, ut ait S. D. 1. p. q. 84. art. 7. de ratione natura sen-
sibilis est, ut in aliquo individuo existat, quod non est ab-
sque materia corporali; sicut de ratione natura lapidis est,
quod sit in hoc lapide; & de ratione natura equi est, quod
sit in hoc equo, & sic de aliis. Vnde (inquit) natura lapi-
dis, vel cuiusunque materialis rei cognosci non potest cō-
plete, & vere, nisi secundum quod cognoscitur ut in parti-
culari existens; particulare autem apprehendimus per sen-
sum, & imaginationem; & ideo necesse est ad hoc, ut intel-
lectus intelligat obiectum proprium, quod conuertat se ad
phantasmata; ut speculetur naturam vniuersalem, ut in
particulari existentem. Hæc ibi: quæ verba exponēs
Caiet. ait, quod esse in particulari radicaliter est
simpliciter de ratione nature sensibilis; esse au-
tem in particulari formaliter est de ratione eius-
dem nature ut modus. Ex quibus patet conuer-
sionem ad phantasmata esse quid intrinsecum
scientiæ tanquam pertinet ad eius complemen-
tum. Secundo dico discursum acquisitionis scien-
tiæ, & etiam causalem ex natura scientiæ ad talem
modum intelligendi determinatē dicere imper-
fectionem; non autem discursum vsum ex em-
inentia scientiæ infusæ in subiecto rationali re-
ceptæ, & ex libera ipsius subiecti voluntate pro-
uenientem; sicut etiam de conuersione ad phan-
tasmata supra dictum est.

Contra eandem conclus. sunt argumenta Vasq. quæ
proponit & soluit Aluarez disp. 64. Alia argu-
menta ex prænotatis facile diluuntur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum hæc scientia in Christo fuerit maior scientia
Angelorum.

Sup. q. 10.
a. 4. et inf.
2. 6. 1. et q.
3. 4. a. 4. co.
et q. 19. ar.
6. 6.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod huiusmodi
scientia in Christo fuerit minor, quam in Angelis.
Perfectio enim proportionatur perfectibili. Sed anima
humana secundum ordinem nature est infra naturam
Angelicam. Cum igitur scientia, de qua nunc loquimur,
sit indita anima Christi ad perfectionem ipsius, videtur,

quod huiusmodi scientia fuerit infra scientiam, quæ perfi-
citur natura angelica.

Præterea: Scientia anima Christi fuit aliquo modo
collatiua, & discursiva: quod non potest dici de scientia
angelica. Ergo scientia anima Christi fuit inferior scientia
Angelorum.

Præterea: Quanto aliqua scientia est magis immate-
rialis, tanto est potior. Sed scientia Angelorum est imma-
terialior, quam scientia anima Christi: quia anima Chri-
sti est actus corporis, & habet conuersionem ad phantaf-
mata: quod de Angelis dici non potest. Ergo scientia Ange-
lorum est potior, quam scientia Christi.

Sed contra est, quod Apost. dicit Hebr. 2. Esim autem,
qui modico quam Angeli minoratus est, videmus Iesum
propter passionem, mortis, & honore coronatum.
Ex quo apparet, quod propter solam passionem mortis dica-
tur Christus ab Angelis minoratus: non ergo propter
scientiam.

Respondeo dicendum, quod scientia indita anima Chri-
sti, potest dupliciter considerari. Vno modo secundum il-
lud, quod habuit a causa influente: Alio modo secundum
id, quod habuit ex subiecto recipiente. Quantum igitur ad
primum, scientia indita anima Christi, fuit multo excel-
lentior, quam Angelorum scientia, & quantum ad mul-
titudinem cognitorum, & quantum ad scientia certitu-
dinem: quia lumen spiritualis gratiæ, quod est inditum a-
nima Christi, est multo excellentius, quam lumen, quod
pertinet ad naturam Angelicam. Quantum autem ad se-
cundum scientia indita anima Christi, est infra scientiam
Angelicam, scilicet quantum ad modum cognoscendi, qui
est naturalis anima humane: qui scilicet est per conuersio-
nem ad phantasmata, & per collationem, & discursum.
Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Sensus questii.

Dictio illa maior de maiestate simpliciter vi-
detur intelligenda. De hac enim præcipue
videtur esse comparatio, & de hac loquitur pri-
ma conclusio; licet secundario ad maiestatem
secundum quid videatur extendi; de quo loqui-
tur secunda conclusio.

Forma Textus.

PRÆMISSA distinctione responderetur quæsitio
duabus conclusionibus.

Distinctio est: Scientia indita anime Christi po-
test dupliciter considerari: Vno modo secundum
illud, quod habuit a causa influente: Alio modo
secundum id, quod habuit ex subiecto recipiente.

PRIMA CONCL. est: Scientia indita anime Christi
secundum illud, quod habuit a causa influente, fuit multo
excellentior, quam Angelorum scientia, & quantum ad
multitudinem cognitorum, & quantum ad scientia certi-
tudinem. Probat: quia lumen spiritualis gratiæ,
quod est inditum anime Christi, est multo excel-
lentius, quam lumen, quod pertinet ad naturam
Angelicam.

SECUNDA CONCL. Scientia indita anime Christi
secundum id, quod habuit ex subiecto recipiente est infra
scientiam Angelicam. Probat: Quia modus cognos-
cendi, qui est naturalis anime humane, qui scilicet
est per conuersionem ad phantasmata, & per
collationem & discursum, est inferior modo An-
gelicæ cognitionis.

Expositio Textus.

VIDENDA sunt ea, quæ circa distinctionem &
conclusiones notat Caiet. & ea quæ scribit
idem expositor, & post eum Med. & latius Vasq.
disp. 52. cap. 4. contra Scotum de cognitione
anime Christi intuitiua rerum in
proprio genere.

Contra.

Controuersia Vnica.

De veritate conclusionum D. Thom. An scilicet scientia animæ Christi secundum id, quod habuit ex parte Dei influentis, fuerit excellentior, quam scientia Angelorum; secundum id autem, quod habuit ex subiecto recipiente, sit infra scientiam Angelicam.

Sententia
Dotorum.

TRES SVNT de proposita dubitatione sententia. Prima est Suar. disp. 18. sect. 1. & Vasq. in allegata disp. 52. Hi docent scientiam inditam animæ Christi esse maiorem seu perfectiorem Angelicam, non solum quo ad multitudinem cognitorum & scientiæ certitudinem, sed etiam omnibus modis; quoniam (inquiunt) non est discursiua; Conuersio vero, quam admittit ad phantasmata, nullam in ea ponit imperfectionem, aut dependentiam ab illis, sed magis dicit perfectionem & efficaciam qua possit mouere phantasmata.

Secunda sententia in alio extremo posita est Scoti in 3. disp. 14. q. 4. vbi videtur asserere scientiam inditam animæ Christi simpliciter esse minus perfectam scientia Angelorum, præfertim vero, quatenus est intuitiua; vt hic etiam de mente Scoti dicit Cai. & post eum alij recentiores.

Tertia sententia est S. D. in textu; quam tuentur omnes eius discipuli; quæ consistit in duabus conclusionibus supra positis.

Resolutio.
Scientiam
inditam a
nimæ Chri
sti, tam vt
est abstra
ctiua, quæ
vt est intui
tiua, perfe
ctiorem esse
omni scien
tia Angelo
rum natu
rali: Et su
pernaturalis
est, & illius
actus esse
huius acti
bus essentia
liter perfe
ctiores; mo
dum autem
intelligendi
per conuer
sionem ad
phantasma
ta, & per
discursum
esse modo
huius im
perfectioris.

Sciendum est primo in Angelis præter visionem beatificam esse duplicem scientiam illis infusam à Deo; alteram naturalem; de qua S. D. agit in 1. p. q. 55. vbi quæ ad q. 59. includit; alteram supernaturalem; de qua in eodem libro, q. 106. differit idem S. D. At scientia indita animæ Christi supernaturalis est, & vnatanquam, licet aliam etiam habeat acquisitam. Quanta vero sit huius inditæ scientiæ nobilitas, perspicue patet ex iis, quæ de hac scientia supra docuit S. Thom. art. 1. vbi ait Christum per hanc scientiam illa omnia cognouisse, quæ per reuelationem diuinam hominibus innoscunt, siue pertineant ad donum sapientiæ, siue ad donum prophetiæ, siue ad quocunque donum Spiritus sancti quibus adde notitiam futurorum contingentium, & cogitationum. Ex quo sequitur, vt sit etiam perfectior, quam scientia supernaturalis Angelorum, quæ non includit perfectionem notitiæ, quæ est per dona Spiritus sancti neque extenditur ad futura contingentia, aut cogitationes cordium.

Secundo considerandum est animam Christi per scientiam inditam duplicem de rebus habere cognitionem; alteram intuitiuam; quæ est de solis rebus existentibus & præsentibus ipsi secundum mensuram actus cognoscendi; alteram abstractiuam; quæ est de rebus omnibus absolute consideratis abstractendo à præsentia, & existentia in actu exercito: & vtræque cognitio perfectior est Angelica cognitione: quia res attingit sub altiori ac nobiliori lumine & ratione formali; & certius ac clarius, quam intelliguntur ab Angelis.

Tertio notandum est oportere actum & modum intelligendi proportionari non solum specificæ luminis perfectioni, sed etiam subiecto, in quo recipitur: vt patet de lumine prophetico & de lumine fidei, quod est perfectius lumine Angelorum naturali, & tamen ex eo elicitur actus intelligendi proportionatus virtuti, speciei & modo intellectus humani, quibus perfectiores sunt species, virtus ac modus intellectus angelici; lumen etiam gratiæ siue gratuitum eiusdem est speciei in omnibus Angelis & hominibus; vt ait S. D. de Ver. Nat. in D. Thom. 3. partem.

A q. 9. art. 1. ad 17. & tamen in Angelo superiori principium est actus intelligendi nobilioris; quoniam ex parte subiecti species habet magis vniuersales. Vnde inferiorem illuminat formando cōceptus speciebus illis inadæquatos, & minus vniuersales, vt explicat S. D. in 1. p. q. 106. art. 1. vbi multa diximus circa modum Angelicæ illuminationis; cuius dicti rationem supra assignauimus dicentes scientiam infusam animæ Christi, & eadem ratione ceteros habitus & lumina supernaturalia perficere intellectum non solum secundum gradum eius supremum illi communem cum Deo & Angelis, sed etiam secundum proprium & specificum gradum, quo ab eis distinguitur, & in proprio esse constituitur; De lumine tamen gloriæ alia ratio est: hoc enim perficit intellectum secundum gradum eius supremum, & eum eleuat ad intelligendum nobilissimo modo diuinæ intellectiōni simillimo; iuxta illud 1. Ioan. 3. Cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est. Vide etiam Caietanum art. sequenti.

Quarto recolendum est id, quod supra diximus de scientia animæ Christi, videlicet animam Christi vt possit prædicta scientia pro sua voluntate cum conuersione ad phantasmata, & cum discursu, & absque conuersione & discursu ita vt prior vsus sit cum conuersione & discursu sit ex natura subiecti; posterior autem sine conuersione & discursu sit ex natura & perfectione scientiæ secundum se considerata. Nec tamen scientia hæc ex conditione subiecti aliquam intrinsece contrahit imperfectionem, quæ non inest Angelicæ scientiæ; Cum enim hæc scientia sit altioris ordinis, quam Angelica, perfectior ea est secundum essentiam; ac proinde etiam actus suos omnes habet essentialiter perfectiores illis, qui per scientiam eliciuntur Angelorum. Et licet actus, qui per hanc scientiam eliciuntur per conuersionem ad phantasmata & cum discursu, modum habeant imperfectiorem eo, quem habent actus elicti ex Angelica scientia; hic tamen modus omnino accidentalis est scientiæ Christi, & nullam in ea ponit imperfectionem, sed magis ex illius excellenti perfectione procedit; Ex hac enim habet anima Christi, vt pro sua voluntate possit mouere cogitatum, & vt phantasmatibus ad intelligendum rem, vt singulariter existentem; sicut ex eadem excellentia potest intelligere componendo & discurrendo; & sic ea scientia vt iuxta modum suæ naturæ rationalis. Quemadmodum enim Deus operando in rebus necessariis & in contingentibus ac liberis intime & suauiter iuxta modum vniuersalisque naturæ nullam contrahit imperfectionem, sed infinitæ suæ virtutis exercet & explicat excellentiam; ita scientia indita anime Christi, cum actus elicitur iuxta modum naturæ rationalis, suam exercet & explicat perfectionem.

PRIMA CONCL. Scientia hæc indita anime Christi secundum se, tam vt abstractiua, quam vt intuitiua, perfectior est omni scientia Angelorum naturali & supernaturali. Hæc patet ex primo & secundo notabili.

SECUNDA CONCL. Actus omnes per hanc scientiā elicti perfectiores sunt essentialiter actibus per Angelorum scientiam elictis. Hæc patet ex duobus vltimis fundamentis.

VLTIMA CONCL. Hæc scientia quo ad modum actuum, quos elicit per conuersionem ad phantasmata & per discursum, est inferior scientia Angelorum.

CONTRA primam conclus. quo ad secundam eius partem est argumentum Scoti confutatum à Caiet. Med. & aliis recentioribus. Contra eandem conclusionem est hoc argumentum; Scien-

Conclusio
nes dedu
ta, & pro
bata.

Argumen
ta, & solu
tiones.

tia hæc habuit species in minori vniuersalitate, A
quam Angeli, ita vt anima Christi diuerſas natu-
ras ſpecificas per diuerſas ſpecies cognolaſſet; vt ait
S. D. infra art. 6. igitur hæc ſcientia omnibus mo-
dis eſt imperfectior ſcientia Angelorum. Et confir-
matur: quia ſpecies huius ſcientiæ ſe tenet ex parte
Dei influentis, quod ex eo patet, quia priores
natura ſunt omni actione animæ Christi; quara-
tione etiam lumen huius ſcientiæ ſe tenet ex parte
Dei influentis. Reſpon. nullam eſſe conſeq. quia
ſcientia hæc excedit Angelicam in multitudine,
ac certitudine & claritate rerum cognitarum. Ad
confirmat. reſpondetur ſpecies huius ſcientiæ ſe te-
nere ex parte Dei influētis quantum ad virtutem
repræſentandi, non autem, quantum ad limita-
tionem & particularitatem, quam habent ex na-
tura ſubiecti ante omnem actionem ex eis elici-
tam: Neceſſe eadem ratio de lumine: quoniā hoc
ex natura ſua excedit modum intelligendi animæ
connaturalem, & non accomodatur in rerum
manifeſtatione modo proprio lumini naturali.

Obi. cont.
vlt. concl.

CONTRA vltimam conſcluſ. ſunt hæc argumenta.
Primum eſt: Modus cognoscendi per conuerſio-
nem ad phanſmata & per diſcurſum erat ſuper-
naturalis; ergo etiam ex hac parte erat hæc ſcientia
perfectior cognitione naturali Angelorum; Pro-
batur antecedēs: quia modus huius ſcientiæ pro-
portionatur illi; cum ergo ſcientia ſit ſupernatu-
ralis, eius etiam modus erit ſupernaturalis. Reſpon.
modum illum eſſentialiter & entitatiue eſſe ſu-
pernaturalem, & ideo eſſentialiter eſſe nobilio-
rem modo ſcientiæ ſeu cognitionis Angelorum
naturalis; idem tamen huius ſcientiæ modus in
ratione modi, vt ſic imperfectior eſt modo cogni-
tionis Angelorum: ſicut etiam ſupernaturalis in-
hærentia gratiæ perfectior eſt eſſentialiter & en-
titatiue, quam ſubſtantia; ſed in ratione modi im-
perfectior eſt, quam ſubſtantia & eius modus:
Hæc tamen imperfectio ſcientiæ ratione modi
non eſt priuatiua, nec eſt ſcientiæ aut eius actibus
intriſeca; ſed eſt negatiua & quaſi per extrinſecā
denominationem.

Secundum eſt: ex hac conſcluſ. & ex ſecunda S.
D. in textu, quæ eadem eſt cauſa, ſequitur quod
idem lumen huius ſcientiæ receptum in intelle-
ctu naturæ perfectioris eliceret cognitionē per-
fectiorem, quam in anima Christi: At conſeq. eſt
abſurdum, vt oſtendimus 1. p. q. 12. art. 6. ergo
Conſeq. probatur: quia ſi lumen huius ſcientiæ
ſupernaturale actum elicit imperfectiorem, quia
eſt in imperfectiori ſubiecto, ſcilicet in anima hu-
mana, igitur ſi ponatur in Angelo ſupremo, eli-
ciet actum longe perfectiorem. Reſpon. dupliciter
intelligi poſſe cognitionem illam eſſe perfectio-
rem: Vno modo, vt ſit perfectior, quam exigit
perfectio & virtus luminis ſupernaturalis huius
ſcientiæ; & in hoc ſenſu falſa eſt conſequentia.
Alio modo vt ſit perfectior cognitio, quam ſit ea,
quæ per idem lumen elicitur in ſubiecto inferiori
ex libera voluntate ipſius ſubiecti imperfectioris;
& in hoc ſenſu admittitur conſequentia & ipſum
conſeq. ens.

Voluit.

3. d. 14. a. 1.
q. 2. c. 1. &
vlt. q. 20.
a. 2. q. 9. a. 1.

Ad quintum ſic proceditur. Videtur, quod in Christo
non fuerit habitualis ſcientia. Dicitur enim, quod
animam Christi decuit maxima perfectio ſcientiæ exiſten-
tis in actu, quam exiſtentis in potentia, vel habitu. Ergo
conueniens fuiſſe videtur, quod omnia ſciret in actu. Non
ergo habuit habitualement ſcientiam.

Præterea: Cum habitus ordinetur ad actum, fruſtra
videtur eſſe habitualis ſcientia, quæ nunquam in actum
reducitur. Cum autem Chriſtus ſciceret omnia (ſicut iam
dictum eſt) nō potuiſſet actu omnia illa conſiderare, vnum
poſt aliud cogitando: quia infinita non eſt enumerando
pertranſire. Fruſtra igitur fuiſſet in eo quorundam ſcien-
tiæ habitualis: quod eſt inconueniens. Habuit ergo actualement
ſcientiam omnium, quæ ſciuit, & non habitualement.

Præterea: ſcientia habitualis eſt quadā perfectio ſcien-
tiæ. Perfectio autem eſt nobilior perfectibili. Si igitur in a-
nima Christi fuiſſet aliquis habitus ſcientiæ creatus, ſeque-
reretur, quod aliquid creatum eſſet nobilius, quam anima
Christi. Non igitur in anima Christi fuit ſcientia habi-
tualis.

Sed contra eſt: ſcientia Christi, de qua nunc loquimur,
vniuerſa fuit ſcientia noſtra, ſicut, & anima eius fuit v-
niuerſa ſpeciei cum anima noſtra. Sed ſcientia noſtra eſt in
genere habitus: Ergo & ſcientia Christi fuit habitualis.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut ſupra dictum eſt, mo-
dus huius ſcientiæ indita anima Christi fuit conueniens ipſi
ſubiecto recipienti: nam receptum eſt in recipiente per
modum recipientis. Eſt autem hic modus connaturalis a-
nima humana, vt quandoque ſit intelligens actu, quando-
que in potentia. Medium autem inter puram potentiam,
& actum completum eſt habitus. Eiusdem autem generis
eſt medium, & extrema: & ſic patet, quod modus con-
naturalis anima humana eſt, vt recipiat ſcientiam per modi
habitus. Et ideo dicendum eſt, quod ſcientia indita anime
Christi fuit habitualis, & poterat ea vti, quando volebat.

Ad primum ergo dicendum, quod in anima Christi fuit
duplex cognitio, & vtraque ſuo modo perfectiſſima. Vna
quidem excedens modum naturæ humanæ: quæ ſcilicet vi-
dit Dei eſſentiam, & alia in ipſa, & hæc fuit perfectiſſima
ſimpliciter: & talis cognitio non fuit habitualis, ſed actua-
lis reſpectu omnium, quæ hoc modo cognouit, alia autem
cognitio fuit in Chriſto ſecundum modum proportiona-
tum naturæ humanæ: prout ſcilicet cognouit reſpectu ſpeciei
ſibi diuinitus inditas, de qua cognitione nunc loquimur. Et
hæc cognitio nō fuit ſimpliciter perfectiſſima in genere hu-
manæ cognitionis: vnde non oportuit, quod eſſet ſemper in
actu.

Ad ſecundum dicendum, quod habitus reducitur in a-
ctum ad imperium voluntatis: nam habitus eſt, quo quis a-
git, cum voluerit. Voluntas autem indeterminate ſe habet
ad infinita. Nec tamen hoc eſt fruſtra, licet non in omnia
actualiter tendat, dummodo tendat actualiter in id, quod
conuenit loco, & tempore. Et ideo etiam habitus non eſt
fruſtra, licet non omnia reducatur in actum, quæ habi-
tus ſubiacent, dummodo reducatur in actum id, quod con-
gruit ad debitum finem voluntatis, ſecundum exigentiam
negotiorum, & temporis.

Ad tertium dicendum, quod bonum ſicut, & ens, du-
pliciter dicitur. Vno modo ſimpliciter: & ſic bonum, & ens
dicitur ſubſtantia, quæ in ſuo eſſe, & ſua bonitate ſubſiſtit,
alio modo dicitur ens, & bonum ſecundum quid: & hoc
modo dicitur ens, & bonum acciſſens: non quia ipſum ha-
beat eſſe, & bonitatem, ſed quia eius ſubiectum eſt ens, &
bonum. Sic igitur ſcientia habitualis non eſt ſimpliciter
melior, aut dignior, quam anima Christi, ſed ſecundum
quid: cum tota bonitas habitualis ſcientiæ cedat in bonita-
tem ſubiecti.

Senſus queſti.

E TITVLVM explicat Suarez in commentario.

Forma Textus.

CONCLVS. eſt: ſcientia indita anime Christi fuit ha-
bitualis. Probat; Quia modus huius ſcientiæ
indita anime Christi fuit conueniens ſubiecto
recipienti; ergo. Antecedēs probatur: quia re-
ceptum eſt in recipiente per modum recipientis;
Conſequentia vero probatur: Quia modus con-
naturalis anime humanæ eſt, vt quandoque ſit in-
telligens actu, & quandoque in potentia; ergo
modus

ARTICVLVS V.

Verum hæc ſcientia fuerit habitualis.